

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
Mevrouw mr. drs. H.G.J. Bruins Slot
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Den Haag, 30 augustus 2022,

Betreft: Consultatie conceptwetsvoorstel Digitaal vergaderen decentrale overheden

Geachte mevrouw Bruins Slot,

Per brief van 28 juni 2022 heeft u ons gevraagd te reageren op het conceptwetsvoorstel Digitaal vergaderen decentrale overheden. Wij waarderen de geboden mogelijkheid om een reactie op dit wetsvoorstel te geven en maken hiervan graag gebruik.

Onze werkwijze en reactie in het kort

Wij hebben het conceptwetsvoorstel deze zomer uitgezet onder onze leden. In totaal hebben 64 burgemeesters een reactie gegeven. Van deze 64 reacties zijn 55 burgemeesters positief over het voorstel om digitaal vergaderen in de toekomst permanent mogelijk te maken als gemeenteraden dat zelf wenselijk achten. Wij zijn als bestuur met deze leden van mening dat het wetsvoorstel past bij de huidige tijdsgeest en gemeenten de ruimte biedt om flexibel te zijn als de actualiteit of andere omstandigheden daar om vragen.

Zes leden hebben aangegeven in het geheel geen voorstander te zijn van digitaal én hybride vergaderen of zijn van mening dat digitaal vergaderen alleen aan de orde kan zijn in noodsituaties. Zij vrezen dat digitaal vergaderen het democratisch proces onder druk zet, het debat verhardt, de relaties tussen raadsleden verarmt en de taak van de raadsvoorzitter ingewikkelder maakt. Daarnaast zijn er zorgen over de digitale/technische vaardigheden van sommige raadsleden.

Drie leden hebben een neutrale reactie gegeven. Van de 55 positieve reacties hebben vijf leden aangegeven geen voorstander te zijn van de mogelijkheid van hybride vergaderen.

Gelet op deze reacties kan worden geconcludeerd dat er steun is voor het wetsvoorstel. Als NGB-bestuur onderschrijven wij daarom dit wetsvoorstel. Wel zijn er diverse vragen en zorgen en is er een breed gedragen voorstel tot aanpassing van het wetsvoorstel. Dit betreft met name het artikel dat het digitaal afleggen van de eed of belofte uitsluit.

Onze reactie nader uitgewerkt

Tijdens de afgelopen coronapandemie hebben veel gemeenten noodgedwongen kennis gemaakt met het digitaal vergaderen. Hoewel digitaal vergaderen zeker nadelen heeft en fysiek vergaderen veelal de voorkeur verdient, vinden veel burgemeesters het wenselijk wanneer de mogelijkheid van digitaal vergaderen in de toekomst permanent beschikbaar blijft. Op deze wijze kunnen gemeenten zelf besluiten of en zo ja, wanneer digitaal vergaderen de voorkeur verdient boven fysiek vergaderen.

Wel zijn er diverse zorgpunten bij burgemeesters. Dit betreft o.a. het risico dat de besluitvorming over het al dan niet digitaal vergaderen gepolitiseerd wordt of dat de kwaliteit en de beleving van het samenkomen en het samen besluiten, onder druk komt te staan. Om politisering van de vraag of er wel of niet digitaal vergaderd wordt te verkleinen, kan in het reglement van orde aangegeven worden wanneer wel en niet digitaal vergaderd wordt, bijvoorbeeld bij (spoed)vergaderingen in het reces, korte vergaderingen met een beperkte agenda, pandemieën, bedreigingen etc. Om het debat over de vraag wanneer er wel of niet digitaal vergaderd wordt op een goede en afgewogen wijze te voeren, is het behulpzaam als hiervoor te zijner tijd een handreiking of een afwegingskader beschikbaar is. Uiteraard dienen bij de afweging om wel of niet digitaal te vergaderen ook de belangen van de inwoners of andere belangstellenden in ogenschouw te worden genomen, inclusief het contact tussen inwoners en de gemeenteraad.

Het wetsvoorstel noemt een drietal uitzonderingen waarop digitaal vergaderen niet mogelijk is. De eerste uitzondering van de besloten vergaderingen is naar onze mening een logische. De geheimhouding en beslotenheid van de vergadering kunnen onvoldoende gewaarborgd worden in digitale vorm.

De tweede uitzondering betreft het proces tot (her)benoeming of ontslag van een burgemeester. De besloten raadsvergadering over de (her)benoeming c.q. het ontslag van een burgemeester valt reeds onder de eerste uitzondering. Resteren de profielschetsvergadering en de installatievergadering waarin de eed of belofte wordt afgelegd. De vraag kan worden gesteld waarom de profielschetsvergadering per se in fysieke vorm moet plaatsvinden. De profielschetsvergadering heeft in de kern geen andere 'waarde' dan een reguliere raadsvergadering waarin gedebateerd wordt over een onderwerp. Daarbij is de profielschets veelal door een intensief voortraject tot stand gekomen en is het debat over de profielschets deels een formaliteit. Resteert de installatievergadering waarin de eed of belofte wordt afgelegd en waarover de derde uitzondering handelt.

De derde uitzondering betreft het afleggen van de eed of belofte voor alle ambten inclusief griffiers en commissieleden. Hoewel het afleggen van de eed of belofte in een fysieke vergadering de voorkeur verdient, is het volgens diverse NGB-leden wenselijk de mogelijkheid van een digitale beëdiging open te behouden in geval van noodsituaties. In de afgelopen coronaperiode is het meerdere malen nuttig gebleken dat met name raadsleden digitaal konden worden beëdigd zodat zij direct met hun raadswerk konden beginnen. Ook voor de andere ambten geldt dat een digitale beëdiging een noodoplossing kan zijn in het belang van de continuïteit van bestuur.

Wij vragen u daarom zowel de tweede als de derde uitzonderingsgrond in heroverweging te nemen.

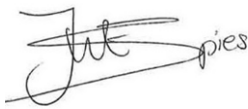
Voor wat betreft het hybride vergaderen is het ons ziens goed hiermee te experimenteren zodat helder kan worden of het veelgehoorde zorgpunt van het ontbreken van een gelijk speelveld daadwerkelijk aan de orde is en of het gelijke speelveld op enige wijze voldoende kan worden gewaarborgd. Het hybride vergaderen kan naar onze mening meerwaarde hebben, met name in geval van een onmogelijkheid om aan een fysieke vergadering deel te nemen, zoals ziekte of mantelzorg.

Op basis van een zorgvuldige evaluatie kan over enkele jaren besloten worden of hybride vergaderen tot de wettelijke mogelijkheden moet behoren of niet. Hierbij zien wij ook graag de rol van de burgemeester als raadsvoorzitter meegenomen, onder andere ten aanzien van het handhaven van de orde van de vergadering en het verloop van het debat en de stemmingen.

Tot slot willen wij u dankzeggen voor de samenwerking en betrokkenheid die wij hebben mogen ervaren vanuit uw ministerie bij zowel de tijdelijke wet als bij de voorbereiding van dit wetsvoorstel.

In de bijlage vindt u enkele resterende (geanonimiseerde) opmerkingen en vragen van burgemeesters.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Liesbeth Spies', with a stylized flourish at the end.

Liesbeth Spies

Voorzitter van het Nederlands Genootschap van Burgemeesters

Geanonimiseerde overige opmerkingen en vragen van burgemeesters

- Art. 19a lid 2: bij ministeriële regeling kunnen regels over de technische vereisten gesteld worden. In hoeverre is dit lid wenselijk/noodzakelijk? Uit de BIO en de Gemeentewet zou toch voldoende duidelijk moeten zijn welke eisen er aan digitaal vergaderen gesteld worden zonder dat nog eens extra technische vereisten worden gesteld. Hoe moeten we dit lezen? Is er keuze tussen besturingssystemen en/of software mogelijk?
- Is het niet wijs het gehele art. 19b een tijdelijke duur mee te geven in plaats van een wettelijke verankering van het toestaan van drie jaar experimenteren? Er mag toch worden aangenomen dat we na 5 jaar wel een beeld hebben hoe hybride vergaderingen in zijn werk gaan. Dan moet art. 19b alsnog weer gewijzigd worden.
- Indien voor digitaal gekozen wordt dient alles digitaal te zijn. Uitzondering is het contact tussen griffier en voorzitter. Dat moet fysiek mogelijk blijven om de vergadering samen optimaal te kunnen faciliteren.
- Op bladzijde 9 van de concept memorie van toelichting wordt verwezen naar artikel 30, eerste lid Gemeentewet in relatie tot de keuze over het digitaal of fysiek vergaderen. Wordt hier verwezen naar het juiste artikel?
- De precieze omschrijving van 'toegang hebben tot de elektronische omgeving' uit het nieuwe tweede lid van art. 20 van de Gemeentewet zou volgens de burgemeester tot problemen kunnen leiden. In de memorie van toelichting wordt een onderscheid gemaakt tussen technische mankementen bij het individuele raadslid en bij de gemeente centraal, maar dit komt in het nieuwe wetsartikel niet terug.
- Neem in overweging om in de memorie van toelichting ook een passage aan het college te wijden. Dit stond ook zo in de tijdelijke wet.
- Is in dit concept het digitaal vergaderen ook goed geregeld voor de bestuurscommissies (uit de Gemeentewet)?
- Verwijzing naar artikel 78 lid 2 in 19a lid 1 sub c betreft eedaflegging bij de commissaris en gaat niet over een vergadering van de raad.
- Verwijzing naar artikel 155c lid 5 in 19a lid 1 sub c betreft eedaflegging bij een onderzoekscommissie en gaat niet over een vergadering van de raad.
- Artikel 20 lid b en c: is het daadwerkelijk de bedoeling dat de aanwezigheid wordt vastgesteld (en geregistreerd) voordat de vergadering geopend wordt? Dat betekent dat het videoverslag niet start bij de opening, maar daarvoor bij de vaststelling van de aanwezigheid.
- Artikel 20 lid b: lees ik het goed dat ook voorzitter en griffier afzonderlijk moeten deelnemen?

- Er ontbreekt een regeling over het briefstemmen;
- Graag zou ik aandacht willen vragen voor de participatie van politiek ambtsdragers die vanwege een beperking lastiger naar een plenaire zaal kunnen komen. Ofwel bijvoorbeeld door vervoersbeperkingen of door vermoeidheid. Voor deze mensen is hybride vergaderen een goed middel om toch mee te kunnen doen. Ik zou dus het experimenteerartikel niet willen beperken tot een specifieke gemeente maar willen kijken of er ambtsdragers zijn die hiervoor in aanmerking willen komen.
- Bij complexe belangenafwegingen en raadsdebatten vermindert de transparantie als (een deel van de) raadsleden niet fysiek aanwezig zijn. Bevordert moet worden dat raadsleden zich buiten de raadszaal zoveel mogelijk in staat stellen om een vergaderomgeving te zoeken waar zij in alle rust en veiligheid kunnen participeren. Dus bijvoorbeeld niet in aanwezigheid van (voor de raadsvergadering niet-zichtbare) mensen van een belangenorganisatie, omdat dan weliswaar ruggespraak mogelijk is, maar niet duidelijk is wanneer dit zich ontwikkelt naar een 'last'. In deze tijd met veel aandacht voor weerbaarheid en risico's op ondermijning lijkt me dit belangrijk.
- Er lijkt voor te zijn gekozen om niet vast te leggen wie besluit om fysiek dan wel digitaal te vergaderen en op welke gronden? De invulling hiervan lijkt overgelaten te worden aan de gemeente. In coronatijd was dat soms een spannende aangelegenheid. Op grond van artikel 19 gemeentewet zou je kunnen concluderen dat de voorzitter dat beslist omdat deze de vergaderlocatie aanwijst; al gaat natuurlijk de raad uiteindelijk zelf over zijn vergaderorde. In het nu voorliggende voorstel wordt daar eigenlijk niets voor geregeld. In de memorie van toelichting wordt melding gemaakt van mogelijke politisering van het besluit om fysiek dan wel digitaal te vergaderen. Maar daar wordt verder niets voor geregeld.

Tot slot, de burgemeester van de gemeente **Best** meldt zijn gemeente graag aan voor het experiment met betrekking tot hybride vergaderen.